

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V
NITRE**

FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU

128634

**ANALÝZA OBCHODNÝCH MECHANIZMOV
UPLATŇOVANÝCH V SLOVENSKEJ REPUBLIKE PO
VSTUPE DO EURÓPSKEJ ÚNIE**

2010

Petra Volfová

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V
NITRE
FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU**

**ANALÝZA OBCHODNÝCH MECHANIZMOV
UPLATŇOVANÝCH V SLOVENSKEJ REPUBLIKE PO
VSTUPE DO EURÓPSKEJ ÚNIE**

Bakalárska práca

Študijný program:	Obchodné podnikanie
Študijný odbor:	Obchodné podnikanie
Školiace pracovisko:	Katedra marketingu
Školiteľ:	prof. Ing. Mária Hambáľková, CSc.

Nitra 2010

Petra Volfová

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Petra Volfová vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Analýza obchodných mechanizmov uplatňovaných v Slovenskej republike po vstupe do Európskej únie“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 30. apríla 2010

Petra Volfová

Pod'akovanie

Dovoľujem si touto cestou poďakovať konzultantke práce prof. Ing. Márií Hambáľkovej, CSc. za všestrannú metodickú a odbornú pomoc a pedagogické vedenie, ktoré mi poskytla pri vypracovávaní bakalárskej práce.

ABSTRAKT

VOLFOVÁ, Petra: *Analýza obchodných mechanizmov uplatňovaných v Slovenskej republike po vstupe do Európskej únie*. [Bakalárska práca]. Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre. Školiteľ: prof. Ing. Mária Hambáľková, CSc.: Nitra 2010.

Cieľom mojej bakalárskej práce bolo zhodnotiť obchodné mechanizmy, ktoré sa uplatňujú v Slovenskej republike po vstupe do Európskej únie. Úvodná časť bakalárskej práce obsahuje vymedzenie základných pojmov a definícií. Jej cieľom bolo priblížiť problematiku zahraničného obchodu čitateľom a informovať ich o súčasnom stave riešenej problematiky. V jednotlivých podkapitolách sa zaoberám vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie, Spoločnou obchodnou politikou Európskej únie, podmienkami dovozu a vývozu, ich priebehom a rizikami. V ďalšej časti bakalárskej práce som sa zaoberala postavením Slovenskej republiky v rámci Európskej únie, vývojom hlavných ukazovateľov pôdohospodárstva a potravinárstva SR a vývojom zahraničného obchodu s agrokomoditami. Ďalej som sa zaoberala teritoriálnou a komoditnou štruktúrou zahraničného agroobchodu SR, ako aj organizáciou trhu s agrokomoditami.

Kľúčové slová: dovoz, vývoz, agrokomodity, dovozné licencie, vývozné licencie, vývozné náhrady

ABSTRACT

The theme of my Bachelor's thesis was The Analysis of business gadgetry applied in Slovak republic after the entry to the European union. In the introductory part I specify main definitions. The aim of this part was to introduce the problem of external commerce to readers and inform them about the present situation about the main problem. In the particular subheads I deal with the entry of Slovak republic to the European union, Common commercial policy, conditions of import and export, their process and risks. In the another part of my Bachelor's thesis I deal with a role of Slovak republic within the European union, trends of the main indicators of slovak agriculture and trends of external trade with agrarian commodities. At last, I deal with territorial and commodity structure of external trade with agrarian commodities and the roganization of market with agrarian commoditiew.

Key words: import, export, agrarian commodities, import licence, export licence, export allowances

Obsah

Obsah.....	5
Úvod.....	6
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	7
1.1 Vstup Slovenskej republiky do Európskej únie.....	7
1.2 Zahraničný agrárny obchodu Európskej únie.....	8
1.2.1 Dovoz.....	10
1.2.2 Vývoz.....	10
1.2.3 Systém dovozných a vývozných licencií.....	11
1.3 Riziká dovozu a vývozu.....	12
1.4 Priebeh dovozu a vývozu	13
1.5 Zábezpeky.....	16
1.6 Kontrolné mechanizmy.....	17
1.7 Vplyv WTO na agroobchod Slovenskej republiky.....	19
2 Cieľ a metodiky práce.....	22
2.1 Cieľ práce.....	22
2.2 Metodika práce.....	22
3 Výsledky práce.....	23
3.1 Postavenie Slovenskej republiky v rámci Európskej únie.....	23
3.2 Vývoj hlavných ukazovateľov pôdohospodárstva a potravinárstva SR	25
3.3 Vývoj zahraničného obchodu s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami Slovenskej republiky	27
3.4 Teritoriálna štruktúra zahraničného agrárneho obchodu SR.....	30
3.5 Komoditná štruktúra zahraničného agrárneho obchodu SR.....	32
3.6 Organizácia trhu s agrokomoditami.....	34
3.6.1 Dovozné a vývozné licencie.....	38
Záver.....	43
Zoznam použitej literatúry.....	44

Úvod

Zahraničný obchod predstavuje pre Slovenskú republiku veľmi dôležitý prostriedok na obnovenie a udržanie ekonomickej rovnováhy a taktiež na zabezpečenie dynamického hospodárskeho rastu. Zahraničnoobchodná výmena sa v nemalej miere podieľa na zvýšení výkonnosti a konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky. Slovenská republika je závislá od obchodných vzťahov popri Európskej únii aj s tretími krajinami vzhľadom na svoju geografickú polohu, malý vnútorný trh, nedostatok vlastných zdrojov energetických surovín a rozvinutý spracovateľský a automobilový priemysel. Zahraničný obchod Slovenskej republiky sa dynamicky rozvíja od vstupu do Európskej únie, nakoľko sa nám vstupom do tohto spoločenstva otvorili nové možnosti obchodovania. Zahraničný agrárny obchod však od doby vstupu Slovenska do Európskej únie dosahuje čoraz väčšie pasívne saldo. Dôvodom tohto negatívneho javu je, že domáca produkcia nie je schopná v plnej miere uspokojiť požiadavky obyvateľov na stále sa zvyšujúcu spotrebu a preto sa hodnota importovaných komodít neustále zvyšuje. Cieľom mojej bakalárskej práce bolo poukázať na tieto negatívne javy a zhodnotiť zahraničný agrárny obchod Slovenskej republiky a obchodné mechanizmy, ktoré sa využívajú od vstupu do Európskej únie.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

1.1 Vstup Slovenska do Európskej únie

1.mája 2004 sa Slovenská republika stala členom Európskej únie. Ako konštatuje **E. Kašťáková, T. Pullmanová a V. Svobodová, 2008** pozitíva tohto kroku sú najmä tieto skutočnosti:

- voľný pohyb tovaru, služieb a kapitálu, čo umožňuje zvyšovať výrobu a odbyt tovaru, rozširuje sortiment, rozvíja spoluprácu s inými firmami, ktoré potom spoločne prenikajú na nové trhy;
- prílev kapitálu, prostredníctvom ktorého sa zvyšuje nákup moderných technológií a know-how;
- voľný pohyb osôb a pracovných síl, ktorý ovplyvňuje zamestnanosť;
- čerpanie pomoci zo štrukturálnych fondov a dotácie z kohézneho fondu a iných fondov.

Jednou z výhod Slovenska je aj lacná pracovná sila, čo sa však s rastom životnej úrovne obyvateľov postupne stráca. Dôležitým faktorom konkurencieschopnosti Slovenska po vstupe do Európskej únie sa stáva inovačná schopnosť podnikov a kvalita ľudských zdrojov, prílev priamych zahraničných investícií; rast exportu; nízke krátkodobé úrokové sadzby; zlepšenie riadenia verejných financií; nízka miera negramotnosti; investičné stimuly a nízke daňové zaťaženie firiem. K slabým stránkam Slovenskej republiky môžeme priradiť vysoké odvodové zaťaženie, vysokú nezamestnanosť, nerozvinutý kapitálový trh a nízke výdavky na vedu a výskum.

Dňom pristúpenia Slovenskej republiky k Európskej únii sa začal vnútorný a zahraničný obchod v poľnohospodárskom sektore riadiť podmienkami stanovenými legislatívou EÚ.

Dôležitú úlohu zohrávalo vytvorenie vhodných podmienok na implementáciu a správne uplatňovanie legislatívy EÚ, ďalej potreba poskytnúť informácie podnikateľskej verejnosti o možnostiach, ktoré v rámci tohto sektoru uplatňuje a poskytuje Európska únia.

Okrem Spoločnej poľnohospodárskej politiky sa v rámci Európskej únie realizuje aj Spoločná obchodná politika. Spolu tieto politiky zásadne ovplyvňujú poľnohospodársky obchod Slovenskej republiky. Zahraničným obchodom pre SR sa tak stal len obchod s nečlenskými krajinami EÚ, s tzv. „tretími krajinami“.

1.2 Zahraničný agrárny obchod Európskej únie

Ako uvádza **Ministerstvo pôdohospodárstva SR**, Spoločná obchodná politika sa zakladá na jednotných zásadách, ktoré sa týkajú napríklad aj colných sadzieb, obchodných dohôd, liberalizácie obchodu, vývozných politiky, ochranných obchodných opatrení. Spoločná poľnohospodárska politika na základe toho realizuje jednotné zásady podpory vývozu poľnohospodárskych výrobkov, prístupu na trh prostredníctvom preferenčných dohôd. To znamená, že po vstupe do EÚ pre dovozy do SR platí spoločný colný sadzobník EÚ, vrátane colných preferencií a preferenčných colných kvót, ktoré má dohodnuté EÚ s tretími krajinami.

Na základe Aktu pristúpenia, ktorý bol podpísaný v apríli 2003, sa Slovensko stalo zmluvnou stranou medzinárodných dohôd uzatvorených medzi EÚ a nečlenskými, t. j. tretími krajinami. Čo sa týka Svetovej obchodnej organizácie (WTO), SR si zachovala svoje členstvo, avšak s tým, že súčasne je členom WTO aj samotná Európska únia, za ktorú rokuje Európska komisia. Obchodné vzťahy EÚ s tretími krajinami sú charakteristické veľkým počtom preferenčných dohôd, pričom existujú aj mnohé samostatné obchodné dohody s niektorými poľnohospodárskymi výrobkami. Medzi týmito dohodami vystupuje do popredia dohoda s Európskym združením voľného obchodu (EZVO). Je teda potrebné konštatovanie, že SR pristúpila k Dohode o Európskom hospodárskom priestore (EHP).¹

---

¹ http://www.agroporadenstvo.sk/eu/clanky/obch_mechanizmy.htm

Ďalšou významnou oblasťou sú dohody o zónach voľného obchodu, ktorých počet je omnoho väčší ako mala dovtedy uzatvorené Slovenská republika. Pôvodné dohody o zónach voľného obchodu samozrejme museli byť zrušené. Pristúpením k dohodám, ktoré má uzatvorené EÚ sa rozšíril priestor pre obchodné operácie slovenským vývozcom tak v dovoze ako aj vo vývoze. Jedným zo stabilizačných faktorov dovozu alebo vývozu poľnohospodárskych výrobkov je uplatňovanie systému obchodných mechanizmov. Súčasťou tohto systému sú dovozné a vývozné licencie pre poľnohospodárske výrobky a tiež systém uplatňovania vývozných náhrad tak pre poľnohospodárske ako aj potravinárske výrobky, ktoré sú nazývané v EÚ tiež spracované poľnohospodárske výrobky.²

Slovenské poľnohospodárstvo bolo po vstupe SR do EÚ ovplyvnené viacerými faktormi externého a interného charakteru. Rozhodujúci vplyv mala Spoločná poľnohospodárska politika (SPP). Slovensko sa otvorilo všetkým krajinám v zoskupení. Podmienkou prijatia SPP EÚ a aplikácie podpôr z Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu bolo vytvorenie nových inštitúcií, a to Poľnohospodárskej platobnej agentúry, Integrovaného administratívneho a kontrolného systému a programového dokumentu – Plán rozvoja vidieka a Sektorový operačný program a noriem EÚ, ako sú: Plán rozvoja vidieka a Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka. Predmetom diskusií ešte pred vstupom do EÚ bol rozsah výrobných kvót rozhodujúcich komodít a podpôr. SPP obmedzila kvótami produkčnú expanziu pristupujúcich krajín, a tým aj Slovenska. Vstup Slovenska do EÚ bol v období prebiehajúceho schvaľovania rozsiahlej reformy SPP, ktorá bola reakciou na pretrvávajúce problémy SPP s nadprodukciou. Slovensko dostalo diskriminujúcu výšku podpôr v porovnaní so starými členskými krajinami. Zaviazalo sa uplatňovať jednotnú platbu na plochu – SAPS. V potravinárstve sa stala našou prioritou zdravotná neškodnosť potravín v záujme zabezpečenia najvyššej úrovne ochrany zdravia a spotrebiteľa. Jedným z faktorov vplývajúcim na ekonomiku odvetvia poľnohospodárstva bola makroekonomická situácia SR. Ekonomika Slovenska zvyšovala svoju výkonnosť v rokoch 2004 až 2007 a dosiahla výrazný hospodársky rast, a tým sa posunula v hospodárskej úrovni k priemeru EÚ-25.³

---

² http://www.agroporadenstvo.sk/eu/clanky/obch_mechanizmy.htm

³ <http://www.peterbaco.eu/?p=414>

1.2.1 Dovoz

Dovozom sa rozumie činnosť, ktorej cieľom je získavanie statkov zo zahraničia prostredníctvom kúpy alebo výmeny. Z hľadiska makroekonomy a národného účtovníctva sa pod pojmom dovoz rozumie celkový objem tovarov a služieb, ktorý určité národné hospodárstvo získa za určitý čas zo zahraničia prostredníctvom kúpy alebo výmeny.⁴

1.2.2 Vývoz

Pri vývoze sa aplikuje systém vývozných licencií pre výrobky, ktoré môžu byť predmetom vývozných náhrad. To znamená, že pre získanie vývozných náhrad sa uplatňuje aj vývozná licencia. Základným cieľom je dodržiavanie záväzkov WTO v oblasti poskytovania vývozných náhrad, ktorých výška nesmie byť prekročená. Okrem toho sa vývoznými licenciami kontrolujú spoločné rozpočtové pravidlá EÚ, ktoré sú vyčlenené na poskytovanie vývozných náhrad. Celý režim podlieha rozsiahlemu systému kontrol, ktoré vo väčšine prípadov vykonávajú colné orgány. S každou žiadosťou o udelenie licencie, či už dovoznou alebo vývoznou, súvisí zloženie zábezpeky, ktorá má rôzne úrovne sadzieb. Zábezpeka je prostriedkom k tomu, aby dovozca, resp. vývozca skutočne realizoval daný obchod, na ktorý požiadal a obdržal licenciu. V prípade, že obchod je zrealizovaný, zábezpeka sa držiteľovi licencie vráti. V opačnom prípade, ak sa daný obchod nezrealizuje v plnej výške, zo zloženej zábezpeky sa vráti držiteľovi licencie len jej pomerná časť. V prípade, ak sa obchodná operácia, na ktorú bola udelená licencia, nezrealizuje vôbec zábezpeka sa držiteľovi licencie nevráti. Zábezpeky sú vyžadované aj z toho dôvodu, nakoľko udelenie licencie umožňuje jej držiteľovi realizovať dovozy alebo vývozy za lepších, výhodnejších podmienok s možnosťou získania väčšieho výsledného efektu zo zrealizovanej obchodnej operácie.⁵

---

⁴ <http://sk.wikipedia.org/wiki/Dovoz>

⁵ http://www.agroporadenstvo.sk/eu/clanky/obch_mechanizmy.htm

V Slovenskej republike, tak ako v iných členských krajinách Európskej únie, systém obchodných mechanizmov realizuje Pôdohospodárska platobná agentúra, ktorá vznikla na základe schváleného Zákona Národnej rady Slovenskej republiky o Pôdohospodárskej platobnej agentúre, o podpore podnikania v pôdohospodárstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov k 1. decembru 2003. Zákon nadobudol účinnosť dňom 1. januára 2004. Podľa uvedeného zákona je príslušným ústredným orgánom Slovenskej republiky ako členskej krajiny EÚ voči orgánom a inštitúciám Európskej únie Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky. Pôdohospodárska platobná agentúra je zodpovedná za správny výkon a realizáciu systému obchodných mechanizmov. To znamená, že je oprávnená udeľovať dovozné, resp. vývozné licencie, vyplácať vývozné náhrady, ako aj zabezpečovať systém zábezpek. Kontroly plnenia záväzkov a podmienok vykonáva v úzkej súčinnosti s Colným riaditeľstvom Slovenskej republiky a jednotlivými colnými úradmi.⁶

Vývozom sa rozumie činnosť, ktorej cieľom je predaj statkov do zahraničia. Z hľadiska makroekonomiky a národného hospodárstva sa pod pojmom vývoz rozumie celkový objem tovarov a služieb, ktorý určité národné hospodárstvo dodá za určitý čas do zahraničia.⁷

1.2.3 Systém dovozných a vývozných licencií

Systém dovozných a vývozných licencií a certifikátov stanovuje **Nariadenie Komisie EÚ č. 1291/2000**. Zmyslom tohto licenčného systému je získať údaje pre analýzu a kontrolu dovozu a vývozu, zaisťovať systém colných kvót na dovozy a zabezpečiť dodržiavanie záväzkov GATT/WTO.⁸

Poznáme nasledovné typy licencií podľa členenia Ministerstva pôdohospodárstva SR:

---

⁶ http://www.agroporadenstvo.sk/eu/clanky/obch_mechanizmy.htm

⁷ <http://sk.wikipedia.org/wiki/V%C3%BDvoz>

⁸ http://www.agroporadenstvo.sk/eu/clanky/obch_mechanizmy.htm

1.) *dovozné*

2.) *vývozné*

Dovozné licencie sa ďalej členia na:

- a) dovoznú licenciu (bežnú formu), ktorá slúži ku kontrole dovozu výrobkov z Európskej únie
- b) dovoznú licenciu pre administráciu kvót, ktorá reguluje dovoz v rámci preferenčných kvót. Využíva sa tu systém „kto prv príde, ten prv melie“ („first come, first served“)

Vývozné licencie sa ďalej členia na:

- a) vývozné licencie s vopred stanovenou vývoznou náhradou, ktorá slúži na sledovanie záväzkov v rámci WTO za oblasť vývozných náhrad
- b) povinné vývozné licencie, ktoré sa vzťahujú na vývozy cukru, obilnín, ryže, olejov a tukov. Predkladajú sa colným orgánom v deň vývozu.
- c) Vývozné licencie v rámci tendrov, ktoré sa využívajú v prípadoch, ak je na vývozy do tretích krajín vyhlásené výberové konanie.

1.3 Riziká dovozu a vývozu

Riziká pri dovoze a vývoze môžu byť rôzne. Za hlavné riziká súvisiace s dovoznými a vývoznými operáciami môžeme považovať podľa **Jiméneza Guillerma, 1999** nasledovné:

- a) *riziká súvisiace s prepravou* – riziko súvisiace s prekonávaním väčšej vzdialenosti, tovar prechádza mnohými rukami alebo je vystavený predlžovanému skladovaniu a tým sa zvyšuje riziko poškodenia, straty alebo krádeže.
- b) *Úverové riziká alebo riziká z nezaplatenia* – pre vývozcov je obtiažne overiť si úveruschopnosť a dôveryhodnosť svojho zahraničného partnera, čím sa zvyšuje riziko z nezaplatenia, neskorého zaplatenia alebo podvodu.

- c) *Riziko kvality tovaru* – dovozcovia často nemajú možnosť tovar pred odoslaním fyzicky skontrolovať, čo môže spôsobiť, že nedostanú tovar v očakávanej kvalite.
- d) *Kurzové riziká* – toto riziko sa spája s určením konkrétnej meny v medzinárodnej zmluve
- e) *Nepredvídateľné okolnosti* – štrajk, prírodná katastrofa alebo vojna môžu dodávku znemožniť alebo môžu výrazne zmeniť prepravné náklady, zdvihnutím ceny paliva alebo uzavretím najekonomickejších prepravných ciest.
- f) *Jurisdikčné riziká* – zákony a predpisy cudzej krajiny sa môžu zmeniť alebo inak uplatňovať a môžu tak prekážať obchodu alebo ho dokonca zmariť.
- g) *Investičné riziká* – bežné obchodné riziká súvisiace s odbytom ktoréhokoľvek výrobku sa zväčšujú v súvislosti s vývozom z dôvodu dodatočných investícií, ktoré si vývozný program vyžaduje.

1.4 Priebeh dovozu a vývozu

Ako uvádza **E. Kašťáková, T. Pullmanová a V. Svobodová, 2008** každá dovozná alebo vývozná obchodná operácia má svoj priebeh, ktorý môžeme členiť do týchto fáz:

1. prípravná fáza

Pri dovoze tovaru si v prvom rade treba uviesť osobitosti predmetu exportu a importu, ktoré treba vopred zdefinovať, aby sa predišlo nejasnostiam, čo sa týka druhu tovaru a jeho použitia. Dovozca musí dopredu vedieť, či sa na danú komoditu vzťahujú nejaké obmedzenia alebo či neopodlieha povoleniu konaniu. Ďalším krokom je výber krajiny dovozu. Na tento výber vplyva mnoho faktorov. Kritériá výberu vyplývajú najmä z marketingovej stratégie na trhu, kam je tovar určený alebo technologických potrieb a finančných možností podniku.

Spôsob dovozu takisto ovplyvňujú viaceré hľadiská, najmä či túto činnosť chce subjekt vykonávať sám vo vlastnej réžii alebo či chce využiť služby už skúseného prostredníka alebo sprostredkovateľa.

Na posúdenie ponúk, resp. na vypracovanie dopytu je dôležité mať aj predstavu o orientačnej cene, nákladoch súvisiacich s realizáciou dovozu a predpokladanom termíne dodávok.

Dôležitým krokom je vypracovanie a zaslanie dopytu potenciálnym dodávateľom, preto je potrebné získať potrebné informácie o možných obchodných partneroch.

Vývoz je obchodná operácia podstatne zložitejšia a rizikovejšia a preto jej treba venovať mimoriadnu pozornosť. Akékoľvek nedorozumenie môže firme poškodiť dobré meno a spôsobiť stratu obchodných partnerov. Príprava vývozu je najmä orientovaná na:

- teritoriálny prieskum, ktorý zisťuje nielen geografické a demografické údaje, ale aj politické a ekonomické podmienky trhu, obchodno-politický režim danej krajiny
- tovarový prieskum, ktorý sa orientuje na požiadavky spotrebiteľov, ich kúpyschopnosť, technické parametre a úžitkové vlastnosti a pod.
- prieskum konkurencie, ktorý zahŕňa aj cenový prieskum, prieskum foriem podpory predaja, obchodných a predajných metód, prieskum platobných podmienok a iných zmluvných nástrojov
- prieskum obchodných partnerov, ktorý je orientovaný na hľadanie možných odberateľov, ich ekonomickú silu, právne postavenie, goodwill, vybudovanú distribučnú sieť, kvalifikovanosť personálu a pod.

V prípravnej fáze dovozu a vývozu je takisto veľmi dôležité aktívne pôsobenie vhodnými propagačnými prostriedkami, ktoré treba prispôbiť zvyklostiam a mentalite obyvateľstva, náboženskému presvedčeniu a takisto finančným možnostiam firmy. Výsledkom takejto úspešnej propagačnej činnosti je potom dopyt od zahraničných záujemcov.

V prípade, že sa pre firmu dopyt stane zaujímavým, nasleduje vypracovanie ponuky, ktorá môže byť záväzná alebo nezáväzná.

2. kontrakčná fáza – uzatvorenie kúpnej zmluvy.

Výsledkom dobrej prípravy dovozu a vývozu je uzatvorenie kúpnej zmluvy. Kúpna zmluva predstavuje vôľu jednej zmluvnej strany predať a druhej zmluvnej strany kúpiť určitú vec a zodpovedá zhodnému záujmu zmluvných strán, preto je veľmi dôležitá dohoda o celom jej obsahu.

Medzi hlavné náležitosti medzinárodných kúpnych zmlúv patrí:

- označenie účastníkov kúpnej zmluvy
- predmet kúpnej zmluvy
- kúpna cena
- dodacia lehota
- dodacia podmienka
- platobná podmienka
- riešenia väd kúpnej zmluvy
- servis a technická pomoc
- osobitné dojednania
- prílohy
- podpisy zmluvných strán

3. realizácia dovozu a vývozu

Zabezpečenie podmienok realizácie dovozu a vývozu vyplýva z dohodnutých dodacích podmienok. Dodaním tovaru vzniká exportérovi pohľadávka voči kupujúcemu a importérovi záväzok zaplatiť za dodaný tovar dohodnutú kúpnu cenu. Forma a spôsob úhrady takejto pohľadávky závisí od dohodnutých platobných podmienok.

4. finalizačná fáza dovozu a vývozu

Nie vždy má realizácia obchodu hladký priebeh. Po prevzatí dodávky musí kupujúci uskutočniť jej kontrolu, pretože sa môžu vyskytnúť určité vady, ako napríklad:

- vady súvisiace s predmetom zmluvy (dodania iného tovaru ako bolo dohodnuté, dodanie iného množstva, neúplné dodanie a pod.)

- vady súvisiace s dodacou lehotou (oneskorené dodanie, predčasné dodanie, nedodanie tovaru a pod.)
- vady súvisiace s dodacou podmienkou (dodanie na nesprávne miesto, neavizovanie odoslania tovaru)

V takýchto prípadoch môže kupujúci tovar reklamovať. Reklamácia má byť písomná a musí byť adresovaná zmluvnému partnerovi. Pri riešení väd musíme brať do úvahy, či ide o vady odstrániteľné alebo neodstrániteľné. Pri odstrániteľných vadách môže kupujúci požadovať opravu poškodeného tovaru, dodanie chýbajúceho množstva tovaru a pod. Pri neodstrániteľných vadách si kupujúci môže uplatniť predovšetkým zľavu z ceny.

K porušeniu zmluvných podmienok však môže dôjsť aj zo strany kupujúceho. Ide najmä o neuskutočnenie dohodnutých úkonov pred dodaním tovaru súvisiacich s platbou, s tovarom alebo s dodacou podmienkou a o neplnenie po dodaní tovaru (neprevzatie tovaru alebo nezaplatenie dohodnutej kúpnej ceny).

V takomto prípade si môže predávajúci uplatniť sankciu voči kupujúcemu a to najčastejšie formou zmluvnej pokuty, ktorá bola dohodnutá v kúpnej zmluve alebo môže požadovať náhradu vzniknutej škody.

1.5 Zábezpeky

Systém zábezpek pre obchod s poľnohospodárskymi výrobkami vo všeobecnej podobe ustanovuje **Nariadenie Komisie EÚ č. 2220/1985**. Zábezpeky sú vyžadované tak pre dovozné ako aj vývozné licencie a zabezpečujú splnenie záväzkov, ktoré vyplývajú z licencie a osvedčenia. Najčastejší spôsob platenia je bezhotovostný styk (môže byť aj hotovostný).⁹

V prípade, že dôjde len k čiastočnému plneniu záväzku, zábezpeka sa vráti len v pomernom množstve a v prípade, že k splneniu záväzku nedôjde vôbec, zábezpeka sa

---

⁹ http://www.agroporadenstvo.sk/eu/clanky/obch_mechanizmy.htm

žiadateľovi o vývoznú náhradu nevráti. Zábezpeky sú uvoľňované až po predložení dôkazu o zrealizovaní dovozu alebo vývozu, ktorý sa predkladá do dvanástich mesiacov. V opačnom prípade sa vrátenie zábezpeky tiež kráti.¹⁰

Tak ako pri vývozných náhradách, aj pri zábezpekách je potrebné poznať základné nariadenia k organizácii trhu príslušných sektorov výrobkov, lebo v ich zmysle sa stanovuje výška zábezpeky na jednotlivé druhy výrobkov.

1.6 Kontrolné mechanizmy

Používanie spoločných finančných prostriedkov Európskej únie na podporu vývozu si samozrejme vyžaduje dôslednú kontrolu ich využitia. Podľa **Nariadenia Rady EÚ č. 386/1990** sa podrobne monitoruje systém vývozných náhrad fyzickou kontrolou zloženými zábezpekami a následným auditom podľa **Nariadenia Rady EÚ č. 4045/1989**. Každý členský štát musí zaviesť také opatrenia, ktoré zabezpečia, že vývozné náhrady boli skutočne použité oprávnene.¹¹

Systém obchodu so spracovanými poľnohospodárskymi výrobkami

Ako uvádza Ministerstvo pôdohospodárstva SR, samostatnou skupinou výrobkov, u ktorých je možnosť poskytnutia vývozných náhrad sú tzv. spracované poľnohospodárske výrobky alebo nazývané aj ako potravinárske výrobky. Opatrenia spoločnej poľnohospodárskej politiky sa vzťahujú iba na výrobky, ktoré sú uvedené v prílohe I Zmluvy o Európskej únii (nejde o všetok tovar uvedený v kapitolách 1-24 HS uvedených v colnom sadzobníku zahŕňajúcich poľnohospodárske výrobky). Niektoré druhy výrobkov, na ktoré sa nevzťahujú opatrenia spoločnej poľnohospodárskej politiky, však obsahujú významné množstvá poľnohospodárskych zložiek (tzv. základných poľnohospodárskych výrobkov). Tieto výrobky sú označované ako spracované poľnohospodárske výrobky, alebo tiež výrobky nezaraďované do prílohy I Zmluvy o Európskej únii (tzv. výrobky NON ANNEX I.) Výrobcom spracovaných poľnohospodárskych výrobkov musia platiť za

---

¹⁰ http://www.agroporadenstvo.sk/eu/clanky/obch_mechanizmy.htm

¹¹ http://www.agroporadenstvo.sk/eu/clanky/obch_mechanizmy.htm

nákup poľnohospodárskych zložiek európske ceny, pričom spracované poľnohospodárske výrobky umiestňujú na svetovom trhu za svetové ceny, ktoré sú nižšie. V rámci obchodných mechanizmov Európska únia pre tieto výrobky ustanovila osobitný systém.

Základným nariadením, na základe ktorého sa uplatňuje systém obchodu so spracovanými poľnohospodárskymi výrobkami je **Nariadenie Rady EÚ č. 3448/1993**, ktoré ustanovuje okrem základných opatrení aj zoznam výrobkov, na ktoré sa opatrenia vzťahujú. Toto nariadenie dopĺňajú ďalšie dve významné nariadenia. Ide o **Nariadenia Rady EÚ č. 1097/98 a č. 2580/2000**.

Nemenej dôležitými nariadeniami sú nariadenia, ktorými sú ustanovené spoločné podrobné pravidlá pre uplatnenie systému pridelovania vývozných náhrad na základné poľnohospodárske výrobky, ktoré sú obsiahnuté v spracovaných poľnohospodárskych výrobkoch NON ANNEX I. Na to, aby sa zabezpečila konkurenčná schopnosť európskych spracovateľov, je potrebné uplatňovať obchodné mechanizmy tak pri dovoze výrobkov do Spoločenstva, spočívajúce vo vyberaní dovozných platieb (dodatkové clá, poľnohospodársky komponent, zohľadňujúci obsah základných poľnohospodárskych výrobkov, systém minimálnych vstupných cien pre ovocie a zeleninu) a tiež vo vyplácaní vývozných náhrad na uvedené poľnohospodárske zložky vo výrobkoch, ktoré nie sú uvedené v prílohe I Zmluvy o Európskej únii.

V prílohách nariadení Spoločenstva, ktorými sa zavádzajú jednotlivé trhové poriadky, sa ešte osobitne ustanovujú výrobky, ktoré nie je uvedené v prílohe I Zmluvy o Európskej únii a na ktoré možno vyplácať vývozné náhrady. Tieto zoznamy výrobkov sú pravidelne upravované a aktualizované. Systém je založený na princípe osobitných vyhlásení výrobcov (vývozcov), ktorými záväzne deklarujú množstvá základných zložiek (sušené mlieko, cukor, pšenica, tvrdá pšenica, jačmeň, kukurica, ryža, maslo) použitých na výrobu výrobkov, ktoré sa majú vyvážať. Suma vývozných náhrad je priamo závislá od množstva základných poľnohospodárskych výrobkov obsiahnutých v týchto výrobkoch.¹²

Suma vývozných náhrad sa teda vypočíta tak, že sa sadzba vývozných náhrad aplikovateľná v deň vývozu vynásobí množstvom základných výrobkov spotrebovaných na výrobu príslušného vyvážaného výrobku. Záväzky Európskej únie voči WTO obmedzujú

---

¹² http://www.agroporadenstvo.sk/eu/clanky/obch_mechanizmy.htm

vyplácanie vývozných náhrad pri tomto výrobku na 415 miliónov EUR za rok. Suma 35 miliónov EUR je pritom rezervovaná pre tzv. malých vývozcov, zvyšok sa administruje prostredníctvom „náhradových certifikátov“.¹³

System náhradových certifikátov zabezpečuje na jednej strane splnenie uvedeného záväzku, na druhej strane zabezpečuje právnu istotu vývozcov, ktorí majú vedomosť o vzniku nároku na náhradu pre príslušné vývozy vopred. Sumy uvedené v jednotlivých žiadostiach môžu byť pomerne redukované, ak suma o ktorú sa v rámci jedného podielu žiada prekračuje sumu, ktorú možno poskytnúť.

So žiadosťou o vývoznú náhradu sa poskytuje aj zábezpeka vo výške 25% sumy vývozných náhrad, o ktorú sa žiada. Vývozné colné vyhlásenie sa podáva na colnom úrade vývozu a uvádza sa na ňom odkaz na registrovaný výrobný „recept“ vyvázaného výrobku (zloženie základných poľnohospodárskych výrobkov v spracovanom poľnohospodárskom výrobku).¹⁴

1.8 Vplyv WTO na agroobchod Slovenskej republiky

Slovenská republika podpísala v apríli 1994 v Marakéši Záverečný akt s výhradou ratifikácie tam, kde sa požaduje. Táto dohoda vytvára pre poľnohospodárske výrobky na svetových trhoch spravodlivý a trhovo orientovaný obchodný systém. Tento systém je zbavený rôznych obmedzení a opatrení, ktoré spôsobujú prekážky a deformácie vo svetových obchodných aktivitách (**A. Podolák a kol., 2007**).

Členovia tejto dohody prijali záväzky v nasledujúcich oblastiach:

- a) prístup na trh
- b) domáca podpora

---

¹³ http://www.agroporadenstvo.sk/eu/clanky/obch_mechanizmy.htm

¹⁴ http://www.agroporadenstvo.sk/eu/clanky/obch_mechanizmy.htm

- c) vývozné subvencie
  - d) dohodli sa na problematike sanitárnych a fytosanitárnych opatrení
- a) prístup na trh

Podľa autora **A. Podoláka a kol., 2007** sa SR zaviazala znížiť colné sadzby v prechodnom období (1995 – 2000) v priemere o 36%, minimálne však o 15%. Pri 24 najcitlivejších agropotravinárskych položkách bol stanovený prístup na trh vo forme colnej kvóty pri preferenčnom cle, a to:

- minimálny prístup na trh, ktorý bol stanovený vo výške 3% domácej spotreby. Uplatňoval sa na tovary, kde dovozy boli nižšie ako 3% domácej spotreby. Postupen sa však tento objem zvyšoval a v roku 2000 dosiahol 5% domácej spotreby.
- bežný prístup na trh, ktorý sa uplatňuje pri výrobkoch, kde sú dovozy vyššie ako sa stanovilo pre minimálny prístup, t. j. 5% domácej spotreby.
- SR uplatňuje aj dočasné colné kvóty a bilaterálne colné kvóty.

Na základe čerpania kvóty GATT-u môžeme komodity rozdeliť do týchto skupín:

1. dlhodobo vysoká miera čerpania kvóty GATT – patrí sem ovčie mäso a ovce, jogurty, zemiaky, ostatný cukor, zmrzlina, víno a cestoviny
2. kolísavá miera čerpania kvóty GATT – patrí sem hovädzí dobytok a hovädzie mäso, slnečnicový olej, margaríny, živé ošípané a bravčové mäso, liehoviny a dextríny a nealkoholické nápoje
3. dlhodobo nízka miera čerpania kvóty GATT – patrí sem hydinové mäso, mäsové droby, maslo, hrozno muštové, sušené mlieko, škroby, semeno repky, slnečnicové semeno, repkový olej a lieh.

b) domáca podpora

Členovia dohody sa dohodli na znížení domácich podporných opatrení, aby sa odstránili ich negatívne účinky pôsobiace na trhu a tým sa zlepšil prístup na svoje trhy. Pre SR toto

predstavuje zníženie rozpočtových výdavkov na domáce výrobné dotácie o 20% počas prechodného obdobia.

Domáce podpory rozdeľuje **R. Serenčేశ, 2007** do týchto kategórií:

- podporné opatrenia, ktoré deformujú obchod minimálne (green box)
- platby v rámci programov na obmedzenie výroby (blue box)
- dotačné tituly, ktoré podporujú výrobu a deformujú svetový agrárny obchod

c) vývozné subvencie

SR sa zaviazalo pravidelne znižovať rozpočtové výdavky na vývozné subvencie o 36% a takisto znižovať dotovaný objem o 21% počas prechodného obdobia (**A. Podolák a kol., 2007**).

Závazok znižovania vývozných subvencií sa týka týchto prípadov:

- priame vládne podpory výrobnému odvetviu, výrobcom poľnohospodárskych výrobkov, združeniam alebo predajným organizáciám závislým od výsledkov vývozu
- predaj nepredaných zásob poľnohospodárskych výrobkov prenechaných vládou na vývoz za nižšie ceny, ako sú porovnateľné ceny na domácom trhu
- platby za vývoz financované na základe vládneho opatrenia, subvencie na výrobky určené na zapracovanie do vývozných výrobkov, subvencie na uskutočnenie vývozov a pod.

Predmetom vývozných subvencií sú hovädzí dobytok a hovädzie mäso, sušené mlieko a ostatné mliečne výrobky, slad, cukor, výrobky z bravčového mäsa, hydina a vajcia.

2 Cieľ a metodika práce

2.1 Cieľ práce

Cieľom bakalárskej práce bolo zanalyzovať obchodné mechanizmy uplatňované na Slovensku po vstupe do Európskej únie, pozitívne a negatívne kroky vstupu do EÚ a zhodnotiť vývoj zahraničného obchodu v sledovanom období. Na zhodnotenie danej problematiky bolo potrebné v prvom rade analyzovať vývoj hlavných ukazovateľov poľnohospodárstva a vývoj zahraničného obchodu s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami. Ďalším čiastkovým cieľom pre analýzu obchodných mechanizmov bolo zhodnotenie vývoja teritoriálnej a komoditnej štruktúry zahraničného agroobchodu SR, čím sa dostávame k hlavnému problému a to je analýza poskytnutých vývozných náhrad a pridelenie dovozných a vývozných licencií.

2.2 Metodika práce

Pri vypracovávaní tejto práce som sa snažila postupovať tak, aby som priniesla objektívne a komplexné informácie o obchodných mechanizmoch na Slovensku. V prvom rade som zhromaždila a vyhľadala informácie o zvolenej problematike. Následne som tieto informácie študovala, analyzovala, roztriedila a doplnila o vlastné praktické poznatky a potom spracovala. Pri spracovávaní som sa snažila vyselektovať najužitočnejšie a najdôležitejšie informácie.

3 Výsledky práce

3.1 Postavenie Slovenskej republiky v rámci Európskej únie

Zahraničný obchod Európskej únie predstavuje približne jednu pätinu celkového svetového dovozu a vývozu. Celkový svetový export predstavuje približne 7 830,5 miliárd EUR a z toho tvorí export Európskej únie asi 1 306,5 miliárd eur. Európska únia je teda hlavným vývozcom vo svete. Za ňou sa umiestnili Čína (989,7 miliárd eur) a Spojené štáty americké (866,6 miliárd eur). V prípade dovozu je Európska únia druhým najväčším dovozcom na svete. Na celkovom svetovom dovoze, ktorý predstavuje približne 8 326,7 miliárd EUR, sa EÚ podiela 18,8 %. Dvaja najvýznamnejší obchodní partneri Európskej únie sú Spojené štáty americké a Čína.

Čo sa týka obchodu medzi jednotlivými členskými krajinami EÚ, tak tento predstavuje približne dve tretiny celkového objemu obchodu Európskej únie. Je to preto, lebo sa zjednodušil obchod medzi týmito členskými krajinami, keďže tovary, ľudia a kapitál sa môžu voľne pohybovať cez vnútroštátne hranice. V tabuľke uvedenej nižšie je uvedený objem vzájomného vývozu krajín EÚ27 v roku 2008 v podobe podielu ich celkového vývozu v percentách. Z tabuľky je zrejmé, že podiel Slovenskej republiky na celkovom exporte Európskej únie nie je veľký, je to len 0,5 % čo predstavuje 7 088 EUR z celkového objemu vývozu 1 306 549 EUR. Možno teda konštatovať, že Slovenská republika nemá významné postavenie v rámci celkového vývozu medzi jednotlivými členskými krajinami. Čo sa týka importu, podiel Slovenskej republiky na celkovom dovoze Európskej únie 1 565 034 EUR je 0,9 %, t. j. 13 536 EUR. Ani v prípade dovozu Slovenská republika nazaujíma významné postavenie v Európskej únii, čo je však čiastočne spôsobené aj malou rozlohou a malým počtom obyvateľov. V ďalšej tabuľke uvedenej nižšie je znázornený podiel jednotlivých krajín Európskej únie na celkovom dovoze EÚ v percentách.

Podiel vývozu jednotlivých krajín na celkovom vývoze EÚ27   Tabuľka č. 1

Krajina	Belgicko	Česká republika	Dánsko	Nemecko	Estónsko	Írsko

podiel v %	5,7	1,2	1,8	27,6	0,2	2,4
Krajina	Grécko	Španielsko	Francúzsko	Taliansko	Cyprus	Lotyšsko
podiel v %	0,5	4,5	11,4	11,6	0,03	0,2
Krajina	Litva	Luxembursko	Maďarsko	Malta	Holandsko	Rakúsko
podiel v %	0,5	0,1	1,2	0,1	7	2,6
Krajina	Poľsko	Portugalsko	Slovinsko	Slovensko	Fínsko	Švédsko
podiel v %	2	0,8	0,6	0,5	2,2	3,8
Krajina	Spojené kráľovstvo	Bulharsko	Rumunsko			
podiel v %	10,3	0,5	0,8			

Zdroj: Štatistický úrad SR, Eurostat

Podiel členských krajín na celkovom dovoze EÚ

Tabuľka č. 2

krajina	Belgicko	Česká republika	Dánsko	Nemecko	Estónsko	Írsko
podiel v %	6,1	1,4	1,3	18,7	0,1	1,1
krajina	Grécko	Španielsko	Francúzsko	Taliansko	Cyprus	Lotyšsko
podiel v %	1,7	7,4	9,9	11,1	0,1	0,2
krajina	Litva	Luxembursko	Maďarsko	Malta	Holandsko	Rakúsko
podiel v %	0,6	0,3	1,5	0,1	13,1	1,8
krajina	Poľsko	Portugalsko	Slovinsko	Slovensko	Fínsko	Švédsko
podiel v %	2,6	1	0,5	0,9	1,5	2,3
krajina	Spojené kráľovstvo	Bulharsko	Rumunsko			
podiel v %	12,8	0,7	1,1			

Zdroj: Štatistický úrad SR, Eurostat

3.2 Vývoj hlavných ukazovateľov pôdohospodárstva a potravinárstva Slovenskej republiky

Vývoj poľnohospodárstva vo vzťahu k národnému hospodárstvu bol v rokoch 2005 – 2008 rozdielny. Podľa základných makroekonomických ukazovateľov národného hospodárstva, sa podiel poľnohospodárstva na tvorbe hrubého domáceho produktu (HDP) mierne znižoval, čo možno vidieť v tabuľke č. 1. Poľnohospodárstvo v rokoch 2005 - 2008 bolo charakteristické poklesom počtu zamestnancov a pretrvávajúcou mzdovou disparitou voči národnému hospodárstvu, poklesla poľnohospodárska produkcia, bol zaznamenaný nárast hmotného a nehmotného majetku a investícií, pretrvávala medziročná a regionálna diferenciacia vo výsledkoch hospodárenia.

Štatisticky vykazovaný podiel na celkovej zamestnanosti v hospodárstve SR sa znížil z 4,57 percenta v roku 2005 na 3,95 percenta v roku 2008.

Priemerná mzda v poľnohospodárstve – aj keď sa medziročne zvýšila – dosahovala v roku 2008 len 75,92 percenta priemernej mzdy národného hospodárstva. To znamená, že mzdy v ostatných odvetviach národného hospodárstva rástli rýchlejšie, ako v poľnohospodárstve.

Takisto aj podiel zahraničného agropotravinárskeho obchodu na dovoze a vývoze sa v priebehu rokov 2005 – 2008 postupne znižoval. Zatiaľ čo v roku 2005 predstavoval podiel zahraničného agroobchodu na dovoze 6,29 percenta, tak v roku 2008 to bolo už len 5,76 percenta. Podobne to bolo aj pri podiele na vývoze, kedy v roku 2005 predstavoval 4,74 percenta a v roku 2008 to bolo už len 3,94 percenta.

Na druhej strane však podiel výroby potravín, nápojov a tabaku na hrubom domácom produkte sa v rokoch 2005 až 2008 mierne zvyšoval, až sa dostal na úroveň 2,80 percent v roku 2008 oproti 1,93 percentám v roku 2005.

Na rozdiel od poľnohospodárstva, podiel potravinárstva na celkovej zamestnanosti a priemernej mzde postupne klesal.

Podiel pôdohospodárstva a potravinárstva na základných ukazovateľoch národnej ekonomiky v %

Tabuľka č. 3

ukazovateľ

	2005	2006	2007	2008
Podiel poľnohospodárstva na:				
- HDP (s.c.) ¹	4,44	3,66	3,06	2,78
- medzispotrebe (s.c.) ¹	3,34	2,84	2,75	2,37
- tvorbe hrubého fixného kapitálu (b.c.) ¹	2,65	2,58	2,49	3,64
- pridanej hodnote (s.c.) ¹	5,07	4,06	5,15	5,12
- zamestnanosti ¹	4,57	4,36	4,11	3,95
- priemernej mzde ¹	73,32	71,20	74,97	75,92
podiel výroby potravín, nápojov a tabaku na:				
- HDP (s.c.) ¹	1,93	1,96	2,62	2,80
- medzispotrebe (s.c.) ¹	4,71	4,45	3,13	3,31
- tvorbe hrubého fixného kapitálu (b.c.) ¹	2,74	2,79	2,78	2,37
- pridanej hodnote (s.c.) ¹	2,20	2,19	1,84	2,00
- zamestnanosti ²	2,97	2,80	2,58	2,60
- priemernej mzde ²	90,87	90,01	89,09	87,90
Podiel zahraničného agropotravinárskeho obchodu na:				
- dovoze ³	6,29	5,35	5,57	5,76
- vývoze ³	4,74	4,19	3,92	3,94

Prameň : VÚEPP s použitím prameňov :

1) individuálne vyžiadanie zo ŠÚ SR

2) Zamestnanci a priemerné mesačné mzdy 2005, 2006,2007,2008 (organizácie s 20 a viac zamestnancami) ŠÚ SR (tabuľka č. Z116)

3) ŠÚ SR, rok 2008=predbežné údaje z apríla 2009

3.3 Vývoj zahraničného obchodu s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami

Po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie sa zmenili podmienky obchodu

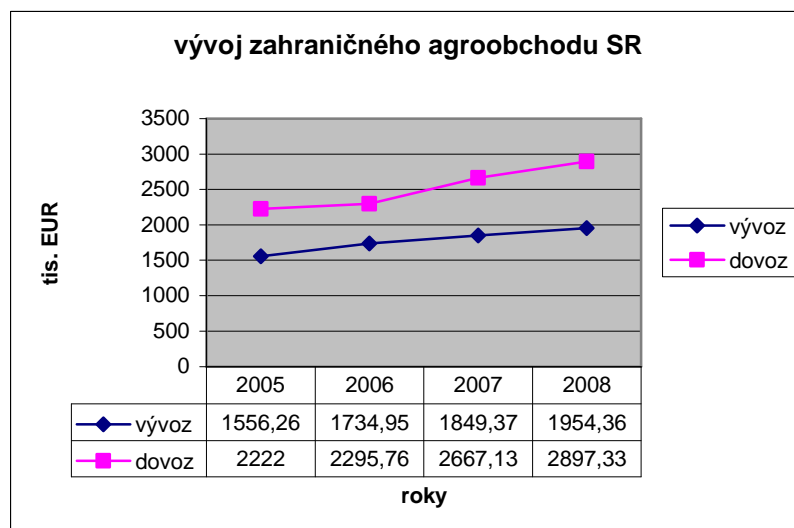
s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami. Zahraničným obchodom sa stal len obchod mimo spoločného územia EÚ a výrazne sa zmenila štruktúra slovenského obchodu s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami. Na zmeny vo výrobkovej skladbe malo vplyv odbúranie všetkých bariér v obchodovaní na spoločnom trhu EÚ, čo umožnilo slovenským vývozcom vo väčšej miere presadzovať sa nielen na tradičných trhoch strednej Európy, ale aj na náročnejších trhoch rozvinutých „starých“ členských krajín Európskej únie, a naopak širší prienik výrobkov pôvodom z krajín EÚ na domáci slovenský trh.

Na zmenách vo vývoji komoditnej štruktúry v zahraničnom obchode sa pri vývozech podieľala predovšetkým zmena v štruktúre poskytovaných vývozných náhrad. Ako možno vidieť na grafe č. 1, vývoz, tak ako aj dovoz agropotravinárskych výrobkov sa každoročne zvyšuje. Dôvodom tohto javu je samozrejme aj vstup SR do Európskej únie a do Šengenského priestoru.

Aj napriek tomu, že vývoz sa každoročne zvyšuje, dynamika jeho rastu je stále pomalšia, čo je pre Slovenskú republiku nie najpozitívnejšie, keďže zahraničný obchod je pre Slovensko veľmi dôležitý. Zatiaľ čo v roku 2006 bol medziročný nárast vývozu oproti roku 2005 o 11,5 %, tak v roku 2008 bol nárast vývozu oproti roku 2007 len o 5,7 %.

Čo sa týka dovozu, dynamika jeho vývoja je rozdielna. Zatiaľ čo v roku 2006 bol medziročný nárast dovozu oproti roku 2005 len o 3,3 %, tak v roku 2007 to bolo už o 16,2 %. V roku 2008 však táto hodnota opäť klesla na 8,6 %. Tento pokles bol samozrejme spôsobený okrem iného aj nastupujúcou svetovou hospodárskou krízou

Graf č. 1: Vývoj zahraničného agroobchodu SR

zdroj: Štatistický úrad, vlastné výpočty, prepočítané konverzným kurzom 1 EUR = 30,126 SKK

Vývoj agropotravinárskeho zahraničného obchodu vo svojej podstate je pre Slovenskú republiku negatívny. Dlhodobo vykazované pasívne saldo sa v posledných 4 analyzovaných rokoch stále prehĺbuje. Aby sme mohli identifikovať príčiny tohto negatívneho vývoja, je potrebné rozdeliť agropotravinársky zahraničný obchod na obchod s poľnohospodárskymi výrobkami a obchod s potravinárskymi výrobkami. Ako je uvedené v tabuľke č. 4, obchod s potravinárskymi výrobkami tvorí najväčšiu časť zahraničného agroobchodu SR. V roku 2008 bol celkový vývoz potravinárskych výrobkov o viac ako 200 % väčší než vývoz poľnohospodárskych výrobkov. Takisto je zrejmé, že každoročne sa objem vyvezených potravinárskych výrobkov zvyšuje. V porovnaní s rokom 2005 bol v roku 2008 vývoz týchto výrobkov väčší o takmer 300 miliónov EUR, čo predstavuje nárast o 28 %.

V prípade dovozu potravinárskych výrobkov, tento vzrástol od roku 2005 o takmer 30 %, čo predstavuje takmer 509 miliónov EUR. V prípade poľnohospodárskych výrobkov je nárast dovozu aj vývozu približne rovnaký, a to 51 %. Dovoz poľnohospodárskych výrobkov vzrástol od roku 2005 o približne 233 miliónov EUR a vývoz týchto výrobkov vzrástol o približne 204 miliónov EUR. Najväčšiu časť zahraničného obchodu s agrokomoditami tvoria nahraditeľné potravinárske a poľnohospodárske výrobky. Z celkového dovozu agrokomodít v roku 2008 tvorili nahraditeľné potravinárske a poľnohospodárske výrobky až 79,68 % a na vývoze sa podieľali 90,86 %.

Zahraničný obchod s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami v tis. EUR

Tabuľka č. 4

	2005	2006	2007	2008
Poľnohospodárske výrobky²⁾				
dovoz celkom	456 117,64	536 944,83	625 900,22	689 306,61
z toho:				
nahradiateľné	266 248,42	341 399,46	422 197,13	476 011,36
nenahradiateľné	189 869,22	195 545,38	203 703,08	213 295,24
vývoz celkom	399 754,37	523 069,77	536 775,74	603 823,60
z toho:				
nahradiateľné	346 411,74	473 610,83	486 351,48	538 632,54
nenahradiateľné	53 375,82	49 458,94	50 424,27	65 191,06
saldo celkom	-56 363,27	-13 875,06	-89 124,48	-85 483,01
z toho:				
nahradiateľné	80 163,31	132 211,37	64 154,34	62 621,18
nenahradiateľné	-136 526,59	-146 086,44	-153 278,82	-148 104,19
Potravinárske výrobky				
dovoz celkom	1 699 429,10	1 828 321,1	2 041 238,34	2 208 013,68
z toho:				
nahradiateľné	1 427 703,6	1 495 651,6	1 708 251,65	1 832 471,65
nenahradiateľné	271 725,42	332 636,26	332 986,69	375 542,03
vývoz celkom	1 056 197,3	1 201 819,0	1 312 604,63	1 350 520,49
z toho:				
nahradiateľné	993 162,05	1 138 883,4	1 233 674,94	1 237 008,22
nenahradiateľné	63 035,25	62 935,67	78 929,69	113 512,27
saldo celkom	-643 231,76	-626 502,1	-728 633,71	-857 493,19
z toho:				
nahradiateľné	-434 541,59	-356 768,2	-474 576,71	-595 463,43
nenahradiateľné	-208 690,17	-269 700,59	-254 057	-262 029,76

²⁾ Poľnohospodárske výrobky: kapitola CS 0101-0106,0301,0401,0601-0604,0701-0709,0713,0801-0810,1001-1008,

1201-1207, 1209-1214, 1401-1404 + nezaradené položky 01,06,07,08,10,12,14

Prameň: Štatistický úrad SR, vlastné výpočty, prepočítané konverzným kurzom 1 EUR = 30,126 SKK

3.4 Teritoriálna štruktúra zahraničného agroobchodu SR

Rozhodujúci podiel na zahraničnom agroobchode SR majú jednoznačne ostatné členské krajiny Európskej únie. Odbúranie obchodných a administratívnych prekážok umožnilo intenzívnejší pohyb tovarov v rámci EÚ. Administratívna nenáročnosť, zjednodušený a lacnejší obchodný režim sa od vstupu SR do EÚ prejavujú v neustále sa zvyšujúcom podiele krajín Európskej únie na celkovom agropotravinárskom obchode SR. Nárast hodnoty vývozu mohol byť takisto v dôsledku reexportov, ktoré sú spôsobené voľným pohybom tovaru. To znamená, že časť importovaného tovaru bola následne vyvezená a použitá na zásobovanie maloobchodných a veľkoobchodných sietí hlavne v okolitých krajinách EÚ. Je preto možné, že jedna a tá istá dodávka tovaru je predmetom obchodných vzťahov niekoľkých podnikateľských subjektov v rôznych krajinách EÚ a teda každý z týchto subjektov zachytí pohyb takéhoto tovaru na území krajiny, kde podniká v rámci národného systému. Z trhov tretích krajín sú slovenskí exportéri buď vytlačení konkurenciou, alebo vývoz nahrádza licenčná výroba, príp. obmedzená domáca produkcia neumožňuje našu expanziu. Údaje colnej štatistiky však neumožňujú presne identifikovať a vyčíslit' reimporty a reexporty poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, či už vo vzťahu k EÚ alebo voči tretím krajinám.

Z hľadiska budúceho vývoja zahraničného agropotravinárskeho obchodu SR nepredpokladáme výrazné zmeny v jeho teritoriálnej štruktúre najmä kvôli geografickej polohe SR a existencií dlhodobých dobrých obchodných vzťahov medzi slovenskými podnikmi a firmami v ostatných členských krajinách EÚ. Takisto aj prípadné ďalšie rozširovanie EÚ opäť zvýši podiel členských krajín Európskej únie na slovenskom agropotravinárskom obchode. Ďalším z dôvodov, prečo sa nepredpokladajú výrazné zmeny v teritoriálnej štruktúre zahraničného agropotravinárskeho obchodu SR je existencia priameho majetkového prepojenia medzi slovenskými spracovateľskými podnikmi s významnými nadnárodnými koncernami, čo výrazne uľahčuje zapojenie sa slovenského potravinárskeho priemyslu do medzinárodnej deľby práce v rámci EÚ.

Ďalším možným dôvodom je včlenenie sa západoeurópskych obchodných spoločností, ktoré si z dôvodu minimalizácie prepravných nákladov budujú vlastné logistické centrá, ktoré budú schopné zásobovať svoje prevádzky vo viacerých krajinách EÚ a takisto

dochádza v poslednom období k substitúcií dovozov niektorých druhov nenahraditeľných komodít pôvodom z tretích krajín.

Teritoriálna štruktúra zahraničného agroobchodu SR v mil. EUR

Tabuľka č. 5

	Obdobie	EÚ	CEFTA 3	Balkán	ACP	SNŠ
obrat	2005	3 327,26	81,72	15,10	31,43	60,18
	2006	3 539,14	136,63	16,93	53,44	62,34
	2007	4139,61	23,14	43,12	39,80	40,46
	2008	4455,55	24,96	48,86	38,84	39,73
vývoz	2005	1407,22	43,48	11,72	1,29	43,48
	2006	1541,46	71,80	10,56	7,77	42,02
	2007	1767,68	10,72	28,65	0,23	28,38
	2008	1862,51	10,89	32,40	1,46	29,94
dovoz	2005	1920,04	28,24	3,39	30,14	16,70
	2006	1997,68	64,83	6,37	45,67	20,31
	2007	2371,94	12,41	14,44	39,60	12,05
	2008	2593,08	14,07	16,46	37,34	9,83
saldo	2005	-512,81	5,24	8,30	-28,85	26,82
	2006	-456,25	6,97	4,18	-37,94	21,71
	2007	-604,30	-1,66	14,21	-39,37	16,33
	2008	-730,56	-3,15	15,93	-35,88	20,12

Prameň: Štatistický úrad SR, vlastné výpočty, prepočítané konverzným kurzom 1 EUR = 30,126 SKK

Pozn.:

EÚ: Belgicko, Dánsko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Írsko, Luxembursko, Nemecko, Portugalsko, Taliansko, Španielsko, Veľká Británia, Rakúsko, Švédsko, Fínsko, SR, ČR, Poľsko, Maďarsko, Slovinsko, Lotyšsko, Litva, Estónsko, Malta, Cyprus, Bulharsko, Rumunsko

CEFTA 3 : Rumunsko, Bulharsko, Chorvátsko

Balkán: Albánsko, Macedónsko, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Srbsko a Kosovo

ACP: Skupina krajín Afriky, Karibiku a Pacifiku

SNŠ: Arménsko, Azerbajdžan, Bielorusko, Gruzínsko, Kazachstan, Kirgizsko, Moldavsko, Ruská federácia, Tadžikistan, Turkménsko, Ukrajina, Uzbekistan

3.5 Komoditná štruktúra zahraničného agroobchodu SR

Vstup SR do EÚ spôsobil, že slovenskí výrobcovia a vývozcovia sa na jednotnom trhu presadzujú nielen tradičnými poľnohospodárskymi výrobkami, ale vo väčšej miere aj spracovanými, potravinárskymi výrobkami s vyššou pridanou hodnotou. Najvýznamnejšími a najperspektívnejšími slovenskými vývoznými položkami do krajín EÚ sú: **čokoláda, syry, mlieko a mliečne výrobky, pšenica, pekárske tovary, slad a jačmeň, ostatné cukry, semená slnečnice a repky olejnej, hydinové mäso, živý hovädzí dobytok, živá hydina, sladené nealkoholické nápoje, minerálne vody, hovädzie mäso, mäsové výrobky, káva, slnečnicový olej, potravinové prípravky, polievky a bujóny, omáčky.**

Po vstupe SR do EÚ takisto zaznamenávame, že u výrobkov, kde bola Slovenská republika čistým dovozcom, t.j. bravčové mäso, banány, citrusové plody, sušené ovocie, vzrástla hodnota vývozu týchto výrobkov. Tento jav súvisí najmä so zmenou distribučných tokov a budovaním moderných a klimatizovaných distribučných skladov na území SR, čo umožňuje zásobovať okrem slovenského trhu aj trhy okolitých členských štátov EÚ²⁷.

V štruktúre dovozu z krajín EÚ dominuje mäso a droby, nápoje a liehoviny, mlieko a mliečne výrobky, rôzne potravinové prípravky, prípravky z obilia a mlieka, prípravky používané na výživu zvierat, jedlé ovocie a orechy, ako aj zelenina.

Čo sa týka dovozu z tretích krajín, dominujú hlavne nenahraditeľné výrobky, ktoré v našich podmienkach nie je možné produkovať, t. j. jedlé ovocie a orechy, kakaové prípravky, ryby a kôrovce, prípravky zo zeleniny a ovocia, rôzne potravinové prípravky a zelenina. Vývoz do tretích krajín predstavuje hlavne spracované potravinárske výrobky ako sú obilie, cukor a cukrovinky, mlynárske výrobky, rôzne potravinové prípravky, kakaové prípravky, mlieko a mliečne výrobky, živé zvieratá a alkoholické a nealkoholické nápoje. V tabuľke č. 6 je uvedená štruktúra komodít zahraničného agroobchodu SR podľa tried harmonizovaného systému HS24.

Komoditná štruktúra zahraničného agroobchodu SR v mil. EUR

Tabuľka č. 6

komodita	Vývoz				Dovoz			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008

01 živé zvieratá	75,48	105,08	83,57	85,81	42,72	46,59	36,77	54,40
02 mäso a požívateľné droby	101,70	87,01	83,69	88,48	217,85	203,58	212,16	269,49
03 ryby a mäkkýše	5,74	8,05	4,94	5,29	32,19	34,23	29,36	29,82
04 mlieko, vajcia, med a výrobky	234,15	244,14	287,19	319,07	154,02	172,79	206,65	228,43
05 výrobky živočíšneho pôvodu	11,65	12,02	290,31	12,64	17,56	15,60	17,84	15,49
06 živé rastliny a kvetinárske výrobky	4,61	5,33	3,56	5,09	29,68	32,53	33,94	37,98
07 zeleniny, koreniny a hľuzy požívateľné	37,31	44,70	47,62	47,53	91,68	129,74	149,60	155,77
08 jedlé ovocie a orechy	80,29	97,36	71,56	81,18	200,59	206,09	227,71	236,82
09 káva, čaj a korenie	7,20	22,13	35,93	55,73	35,72	50,19	80,66	101,17
10 obilie	96,93	21,82	184,16	146,93	39,57	69,23	126,83	142,11
11 mlynské výrobky, slad, škroby	86,30	88,30	112,68	145,68	9,53	13,89	19,03	28,64
12 olej, semená a plody, slama, krmoviny	60,45	66,97	95,08	144,66	49,29	44,74	41,12	46,98
13 šelak, gummy, živice	0,39	0,37	0,54	0,68	5,21	5,44	6,36	6,33
14 rastlinné pletacie materiály	0,17	0,20	0,33	0,26	1,26	1,06	0,68	1,12
15 živočíšne a rastlinné tuky	27,23	48,79	43,76	50,39	82,82	107,98	85,87	157,79
16 prípravky z mäsa a rýb	31,77	35,16	42,85	43,04	79,49	95,96	106,35	124,39
17 cukor a cukrovinky	156,38	207,50	209,77	142,54	85,54	85,88	99,35	105,29
18 kakao a kakaové prípravky	125,47	148,77	150,41	145,81	153,29	132,99	151,87	149,66

19 prípravky z obilia, z mlieka	70,57	83,01	78,10	87,33	130,35	144,23	160,64	177,43
20 prípravky zo zeleniny, ovocia, rastlín	26,72	36,02	45,75	42,82	102,93	114,23	127,76	129,88
21 rôzne potravinové prípravky	88,93	96,63	97,97	104,31	161,75	177,13	193,19	198,04
22 nápoje, liehoviny a ocot	53,84	79,71	111,22	143,82	163,38	190,30	249,99	270,85
23 zvyšky a odpady, krmivo	28,78	36,45	39,71	53,50	116,34	133,07	124,33	152,25
24 tabak, náhradky	8,83	7,01	9,33	1,72	159,59	66,65	179,06	77,19
spolu	1450,91	1778,97	1849,38	1954,34	2162,45	2274,15	2667,14	2897,32

Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné výpočty, prepočítané konverzným kurzom 1 EUR = 30,126 SKK

3.6 Organizácia trhu s agrokomoditami

Vstupom Slovenska do EÚ sa prevzali všetky základné nariadenia a smernice Európskej únie v rámci spoločnej organizácie trhu s jednotlivými komoditami. Okrem európskych legislatívnych noriem sa však na Slovensku uplatňujú aj usmernenia Ministerstva pôdohospodárstva SR, kde na úseku štátnej správy boli vydané pre organizáciu trhu s príslušnými komoditami licencie na dovoz a vývoz týchto komodít. Výkonným orgánom v tejto oblasti je Pôdohospodárska platobná agentúra – sekcia organizácie trhu.

Výdavky na vývozné náhrady sa v rámci rozpočtu EÚ každoročne znižujú. Pokles výdavkov na vývozné náhrady bol čiastočne spôsobený znižovaním rozdielov medzi cenami na trhoch EÚ a na svetovom trhu v dôsledku po sebe nasledujúcich reforiem Spoločnej poľnohospodárskej politiky a výsledkom medzinárodných obchodných rokovaní GATT/WTO.

System vývozných náhrad na základné poľnohospodárske výrobky je založený na **Nariadení Komisie EÚ č. 800/1999**. Vývozné náhrady vyrovnávajú rozdiely medzi vyššími cenami na domácom trhu a nižšími cenami na troch v tretích krajinách a umožňujú vývoz na základe svetových cien. Výrobky, na ktoré sa vývozné náhrady vzťahujú sú stanovené v základných nariadeniach k organizácii trhu príslušných sektorov výrobkov. Týmito nariadeniami sú:

Nariadenie Rady č. 136/66/EHS (oleje a tuky)

Nariadenie Rady (ES) č. 1255/99 (mlieko a mliečne výrobky)

Nariadenie Rady (ES) č. 1254/99 (hovädzie a teľacie mäso)

Nariadenie Rady (EHS) č. 2759/75 (bravčové mäso)

Nariadenie Rady (EHS) č. 2771/75 (vajcia)

Nariadenie Rady (EHS) č. 2777/1785/75 (mäso z hydiny)

Nariadenie Rady (ES) č. 1260/01 (cukor, izoglukóza a inulínový cukor)

Nariadenie Rady (ES) č. 1493/99 (víno)

Nariadenie Rady (ES) č. 1766/92 (obilie)

Nariadenie Rady (EHS) č. 3072/95 (ryža)

Nariadenie Rady (ES) č. 2200/96 (ovocie a zelenina)

Nariadenie Rady (ES) č. 2201/96 (výrobky vyrobené spracovaním ovocia a zeleniny)

Výšku vývozných náhrad pre jednotlivé poľnohospodárske výrobky stanovuje Komisia EÚ v pravidelných intervaloch na základe situácie na trhu EÚ a situácie na svetovom trhu.

Aby si žiadateľ mohol uplatniť nárok na vývozné náhrady, musí najskôr preukázať, že výrobok zodpovedá údajom uvedeným v žiadosti o vývoznú licenciu, že výrobok bol vyvezený v termíne prijatia dokumentácie a prijatý pod colnú kontrolu, že ide o výrobok z voľného obehu na trhu v Euróskej únii a že výrobok zodpovedá kvalitatívnym požiadavkám a obchodnej praxi v Európskej únii alebo podmienkam v krajine dovozu.

V prípade, že dochádza pred opustením výrobku z územia EÚ k tranzitu v rámci EÚ, musí žiadateľ o vývoznú náhradu predložiť aj kontrolnú kópiu T 5 (tranzitný doklad). V čase, keď je výrobok pod colným dohľadom nesmie byť upravovaný. Samozrejme žiadosť o vývoznú náhradu je podmienená zložením zábezpeky.

Ministerstvo pôdohospodárstva SR pozná nasledovné typy vývozných náhrad:

- *nediferencované vývozné náhrady*, ktoré sa uplatňujú v rovnakej výške sadzby vývoznejej náhrady pre všetky miesta určenia
- *diferencované vývozné náhrady* - ide o vývozné náhrady, ktorých sadzba sa líši podľa miesta určenia (konkrétnej tretej krajiny alebo skupiny krajín). Je potrebný dôkaz o vývoze výrobku do konkrétnej krajiny (potvrďuje colný úrad krajiny určenia).

V tabuľke uvedenej nižšie je prehľad o vývoji vyplatených vývozných náhrad od roku 2005 až do roku 2008.

V roku 2005 bol sa sortiment vyvezených komodít skladal z kukuričného škrobu, cukru, masla, sušeného mlieka, mäsových výrobkov, kakaových výrobkov, mlieka a mliečnych výrobkov, bravčového mäsa, hydiny, maltodextrínu, spracovaných poľnohospodárskych výrobkov a vajec. Celková suma vyplatených vývozných náhrad bola takmer 12,1 miliónov EUR.

V roku 2006 sa vynaložené finančné prostriedky na vývozné náhrady zvýšili o 23,2 % a dosiahli 17,3 miliónov EUR. Štruktúra komodít, na ktoré boli vývozné náhrady vyplatené sa zmenila a ku komoditám, na ktoré bola vyplatená vývozná náhrada v roku 2005 pribudli aj ovocie a zelenina a glukózový sirup. Naopak komodita, na ktorú v roku 2006 nebola poskytnutá vývozná náhrada bola mrazená hydina. Najväčší podiel na vyplatených vývozných náhradách, tak ako aj v roku 2005 mal vývoz cukru, ktorý sa podieľal na celkovom objeme vyplatenej sumy takmer 70 %.

V roku 2007 sa objem vyplatených vývozných náhrad znížil až o 70 % a klesol tak na päť miliónov eur. Výrazný pokles v objeme vyplatených vývozných náhrad v tomto roku zaznamenal aj cukor.

Okrem vývozných náhrad, v rámci trhov orientovaných výdavkov, vyplatila PPA v roku 2007 aj finančné prostriedky na spracované poľnohospodárske výrobky, reštrukturalizáciu vinogradov, obohatenie vinárskych výrobkov, akčné plány, operačný program, spracovanie paradajok, sušené krmivo. V roku 2007 boli prvýkrát vyčlenené finančné prostriedky z kapitoly trhov orientovaných výdavkov aj na vykonávanie

Národného programu stabilizácie a rozvoja slovenského včelárstva vo výške 461,40 tis. EUR. Z toho bolo 50 % z prostriedkov Európskej únie a 50 % spolufinancovanie zo štátneho rozpočtu SR.

V roku 2008 objem vyplatených vývozných náhrad opäť trochu stúpol, avšak nie o veľa. Oproti roku 2007 bol nárast objemu vyplatených vývozných náhrad o 435 tis. EUR, teda približne o 9 %. Štruktúra komodít, na ktoré bola poskytnutá vývozná náhrada ostala v podstate nezmenená, jediná komodita, na ktorú v tomto roku nebola poskytnutá vývozná náhrada bol glukózový sirup.

Vyplatené vývozné náhrady podľa komodít v tis. EUR

Tabuľka č. 7

komodita	2005	2006	2007	2008
kukuričný škrob	47,14	26,55	26,55	4,42
cukor	9 688,31	11 996,28	3 750,91	3 489,37
ovocie a zelenina	0	26,55	29,87	5,81
mlieko a mliečne výrobky	2 128,73	2 509,46	331,94	578,91
z toho: maslo do 85% tuku	225,72	229,04	172,61	98,16
Syry Akawi a typu Kashkaval	725,95	896,24	76,35	16,25
sušené mlieko	1 177,06	1 364,27	82,98	105,39
bravčové mäso	8,63	23,24	13,28	33,36
vajcia	11,95	3,32	3,32	2,87
hydina	86,30	56,43	76,35	197,50
mrazená hydina	20,75	0	152,69	750,65
maltodextrín	108,82	82,98	76,35	23,80
glukózový sirup	0	16,60	56,43	0
spracované poľn. výrobky Non Annex	120,93	92,94	99,58	77,72
spolu	12 095,20	17 323,91	4 949,21	5 384,21

Zdroj: PPA, vlastné výpočty, prepočítané konverzným kurzom 1 EUR = 30,126 SKK

3.6.1 Dovožné a vývozné licencie

Systém dovozných a vývozných licencií a certifikátov stanovuje horizontálne **Nariadenie Komisie EÚ č. 1291/2000**. Licencie sú v zmysle nariadení EÚ potrebné pre dovoz a vývoz

určitých komodít do resp. z tretích krajín, s výnimkou prípadov množstiev, na ktoré nie je potrebná licencia.

Administrovanie licenčného systému po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie zabezpečuje **Pôdohospodárska platobná agentúra**. Licencia oprávňuje a zaväzuje držiteľa licencie, aby v rámci lehoty jej platnosti vyviezol alebo dovezol stanovené množstvo označenej komodity.

Ak sa pre vývoz komodít vyžaduje vývozná licencia, stanovuje sa vývozná licencia s vopred stanovenou sadzbou náhrady, ktorá poskytuje právo na vývoz a nárok na náhradu. Ak pre vývoz komodít nie je potrebná vývozná licencia, stanovuje sa vývozná licencia s vopred stanovenou sadzbou náhrady a táto poskytuje len nárok na náhradu.

Pred podaním žiadosti sa musí žiadateľ zaregistrovať na Pôdohospodárskej platobnej agentúre, pričom musí predložiť nasledovné dokumenty: ¹⁵

- originál alebo úradne overenú kópiu výpisu z obchodného registra nie starší ako 30 dní (v prípade PO alebo FO zapísanej v obchodnom registri),
- originál alebo úradne overenú kópiu živnostenského listu nie starší ako 30 dní,
- úradne overenú kópiu osvedčenia o registrácii a pridelení DIČ,
- čestné vyhlásenie žiadateľa, že nie je v likvidácii, na majetok žiadateľa nebol vyhlásený konkurz alebo návrh na vyhlásenie konkurzu, resp. nebol zamietnutý pre nedostatok majetku,
- vypísanú žiadosť o registráciu dovozcu/vývozcu.

Priebeh vydávania dovozných a vývozných licencií v sledovanom období bol nasledovný:

V roku 2005 bolo podaných 1 071 žiadostí o dovozné a vývozné licencie a z toho bolo vydaných 1 063 licencií.

---

¹⁵ archiv.apa.sk/doc/licencie11032005.doc

Najviac žiadostí o dovozné licencie sa týkali najmä vína, invertného sirupu a bieleho cukru. Z celkového počtu 225 žiadostí o dovozné licencie bolo vyhoveným 221 žiadostiam a z toho tvorili približne 76,5 % dovozné licencie na víno, invertný sirup a biely cukor. Ďalej sa poskytli dovozné licencie aj na bravčové mäso, mandarínky a banány.

Čo sa týka vývozných licencií v roku 2005, najväčší záujem bol o vývoz obilnín a hovädzieho dobytku. Z celkového počtu 545 žiadostí o vývozné licencie sa vyhovel všetkým, pričom obilniny a hovädzí dobytok tvorili približne 75,4 %. Pri vývozných licenciách s vopred stanovenou sadzbou vývozných náhrad sa z celkového počtu 301 žiadostí vyhovel 297 žiadostiam, pričom najviac vývozných licencií sa vydalo pre hydinu. Vývozné licencie pre hydinu predstavovali až 57,9 % z celkového počtu vydaných žiadostí. Zvyšok tvorili licencie pre bravčové mäso, syr, jablká, vajcia.

V roku 2006 bolo vohovené 1 085 žiadostiam o dovozné a vývozné licencie z celkového počtu 1 110 žiadostí.

Pri dovozných licenciách si prvenstvo zachoval záujem o dovoz vína, kde bol celkový počet žiadostí 104, čo tvorilo takmer 50 % z celkového počtu vydaných dovozných licencií. Hoci počet vydaných dovozných licencií v roku 2006 stúpol, ich štruktúra sa trochu zmenila. Medzi nové komodity, na ktoré boli vydané dovozné licencie patrili lesknica kanárska, dextromaltóza, pohánka lúpaná a raž. Naopak komodity, na ktoré v roku 2006 neboli podané žiadosti o dovozné licencie, ale v roku 2005 áno, boli pšenica, bravčové mäso a banány.

Celkový počet vývozných licencií vydaných v roku 2006 bol 848, z toho bolo 323 vývozných licencií s vopred stanovenou sadzbou náhrady. Štruktúra komodít, na ktoré boli vydané vývozné licencie sa v podstate nezmenila, stále bolo najväčší záujem o vývozné licencie na obilniny a hovädzí dobytok a pri vývozných licenciách s vopred stanovenou sadzbou náhrady to bola opäť hydina.

V priebehu roku 2007 boli zaznamenané zmeny v legislatíve Európskeho spoločenstva, ktoré výrazne ovplyvnili činnosti v oblasti obchodných mechanizmov. Zmeny sa týkali najmä používania výmenného kurzu EUR/SKK a dotýkali sa prepočtu súm zábezpek a výpočtu vývozných náhrad. Ďalšia zmena, ktorá výrazne ovplyvnila

činnosti v rámci tohto odboru, bola zmena týkajúca sa podmienok vyplácania vývozných náhrad, ktorá prišla do platnosti až v druhej polovici roka 2007.

V roku 2007 bol celkový počet vydaných dovozných licencií 176, čo bol pokles oproti predchádzajúcemu roku takmer o 25,7 %. Spôsobilo to najmä zníženie počtu žiadostí o dovozné licencie na víno, ktoré klesli z počtu 104 žiadostí v roku 2006 na 39 žiadostí v roku 2007. Štruktúra komodít, na ktoré boli dovozné licencie vydané sa v podstate výraznejšie nezmenila.

Takisto aj celkový počet žiadostí o vývozné licencie klesol v roku 2007 o takmer 30 % na 596 žiadostí, z ktorých bolo vyhoveným 594 žiadostiam. Najväčší záujem však stále bol o vývozné licencie na obilniny a o vývozné licencie s vopred stanovenou sadzbou náhrady na hydinu, ktoré tvorili takmer 63 % z vydaných vývozných licencií.

V priebehu roku 2008 boli takisto zaznamenané zmeny legislatívy EÚ, ktoré ovplyvnili činnosti v oblasti obchodných mechanizmov. Zmeny sa týkali najmä administrovania vývozných a dovozných licencií a certifikátov s vopred stanovenou sadzbou náhrady a žiadostí o vývozné náhrady, kde nastali zmeny v podmienkach definície pojmu „pôvod výrobku“ a vo vyplňaní tlačív – jednotný colný doklad a kontrolná kópia T5. V roku 2008 sa po nadobudnutí účinnosti nariadení Komisie (ES) č. 947/2008 z 25. septembra 2008, č. 948/2008 z 25. septembra 2008 a č. 951/2008 z 25. septembra 2008 prestali poskytovať vývozné náhrady na vývoz bieleho a surového cukru, sirupu a iných výrobkov zo sektoru cukru pri vývoze základných výrobkov a tovarov, na ktoré sa nevzťahuje príloha I Zmluvy, čo malo dopad hlavne na administrovanie žiadostí o vývoznú náhradu na spracované poľnohospodárske výrobky.¹⁶

Nariadenie Komisie (ES) č. 639/2008 pre spracované poľnohospodárske výrobky Non-Annex I umožnilo vyvážať tovary s obsahom cukru a tiež vyplácať vývozné náhrady na cukor vydaním osvedčení o náhrade s vopred stanovenou náhradou, ktorých platnosť bola predĺžená do 30. 06. 2009.

V roku 2008 pokračoval pokles vydaných dovozných a vývozných licencií. Z celkového počtu 159 žiadostí o dovozné licencie bolo vyhovené všetkým žiadostiam.

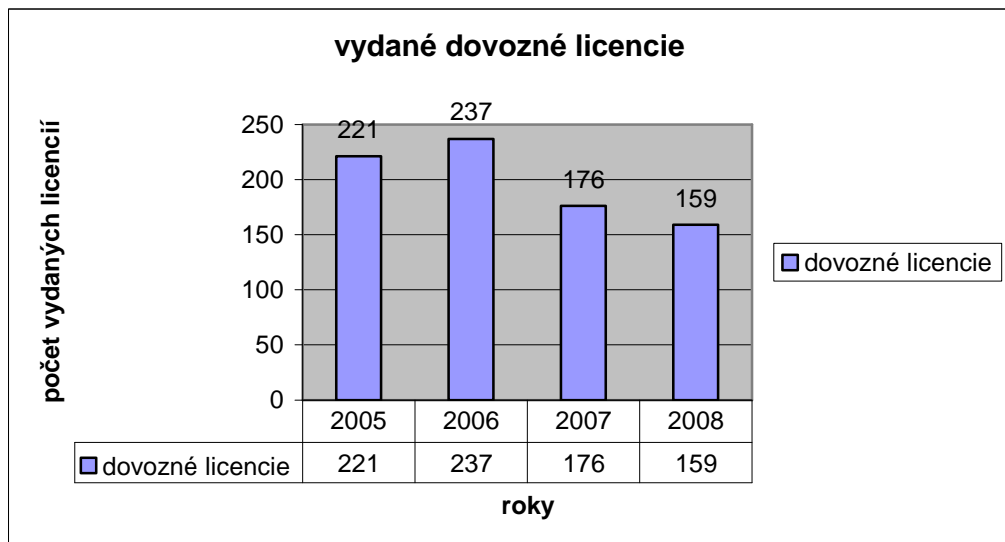
---

¹⁶ Výročná správa PPA za rok 2008

Najväčšiu časť opäť tvorili dovozné licencie na víno, avšak v menšom počte ako za ostatné roky.

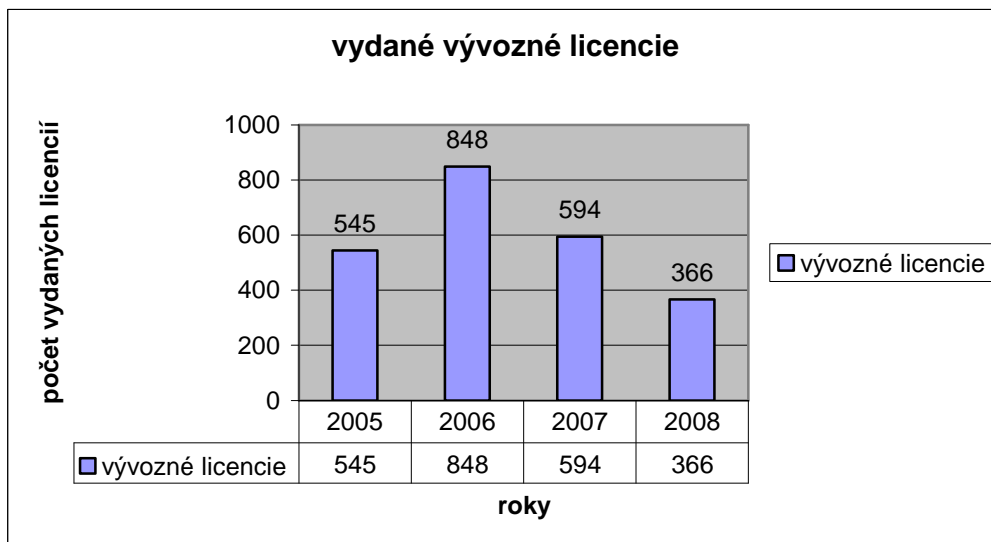
Pri vývozných licenciách sa takisto vyhovel všetkým 366 žiadostiam, z čoho 157 tvorili vývozné licencie s vopred stanovenou sadzbou náhrady. Toto číslo sa oproti roku 2007 znížilo až o 45,7 % a štruktúra komodít, na ktoré boli takéto vývozné licencie vydané sa zredukovala na 5 položiek, a to bravčové mäso, trvanlivé mäsové výrobky, slepačie vajcia, mrazená hydina a hydina.

Graf č. 2: Vydané dovozné licencie v sledovanom období

zdroj: PPA, Štatistický úrad SR

Graf č. 3: Vydané vývozné licencie za sledované obdobie

zdroj: PPA, Štatistický úrad SR

Záver

Zahraničný obchod má významné postavenie v ekonomike Slovenskej republiky. Domácom producentom umožňuje zahraničný obchod využívať úspory z rozsahu produkcie a na druhej strane dokáže slovenská ekonomika získavať produkciu, ktorú nevie vo svojich podmienkach efektívne vyrábať. Zahraničný obchod Slovenskej republiky sa začal dynamicky rozvíjať po včlenení sa do Európskej únie, kedy došlo k úplnému odstráneniu tarifných a netarifných obmedzení. Liberalizácia obchodu spôsobila, že najdôležitejšími obchodnými partnermi pre zahraničný obchod s agrokomoditami sa stali jednotlivé členské štáty Európskej únie, čo dokazuje aj fakt, že približne 85 % exportu smeruje do Európskej únie a zvyšných 15 % do tretích krajín. K najvýznamnejším exportným teritóriám sa zaraďuje: Česká republika, Nemecko, Taliansko, Rakúsko, Poľsko, Maďarsko a Francúzsko. Avšak na druhej strane treba skonštatovať, že zahraničný agropotravinársky obchod Slovenskej republiky sa vyvíjal trochu odlišne ako celkový zahraničný obchod Slovenskej republiky. Hoci hodnota dovozu a vývozu sa každoročne zvyšovala počas celého sledovaného obdobia, podiel zahraničného agrárneho obchodu na celkovom dovoze a vývoze každoročne klesal. Zatiaľ čo v roku 2005 bol podiel zahraničného obchodu na celkovom dovoze 6,29 %, tak v roku 2008 to bolo len 5,76 %. V prípade vývozu bol pokles podielu zahraničného agrárneho obchodu zo 4,74 % v roku 2005 na 3,94 % v roku 2008. Podiel salda zahraničného obchodu s agrokomoditami sa pohyboval medzi 20 až 25 % počas sledovaného obdobia, takže je zrejme, že v budúcnosti zahraničný agrárny obchod nebude vytvárať pozitívne saldo obchodnej bilancie. Dôkazom toho je aj neustále sa prehĺbujúce saldo obchodnej bilancie zahraničného obchodu s agrokomoditami. Počas sledovaného obdobia sa tento údaj pohyboval od -665 tis. EUR v roku 2005 až po - 980 tis. EUR v roku 2008.

Na záver možno skonštatovať, že hoci sa zahraničný obchod Slovenskej republiky naozaj dynamicky rozvíja a každoročne dosahuje väčší objem, stále viac sa prehĺbuje aj saldo obchodnej bilancie a tým aj zadlženosť krajiny.

Zoznam použitej literatúry

1. BACO, P. 2009: *Spoločná pôdohospodárska politika EÚ a agrárne záujmy SR*, In: Stretnutie poľnohospodárov Žilinského kraja, 23.01.2009 [online]. [cit. 2010-04-13]. Dostupné na internete:
<<http://www.peterbaco.eu/?p=414>>
2. BÁLINTOVÁ, A. 2006: *Obchodná bilancia a deficitnosť agroobchodu*, [Dizertačná práca] Nitra: 2006 [online]. [cit. 2010-04-02]. Dostupné na:
<http://www.uniag.sk/SKOLA/rvv/doc/ddiz/2006/anita_balintova.pdf>
3. CHRZANOVÁ, S. 2004: *Teritoriálna orientácia a komoditná efektívnosť agroobchodu SR*, [Dizertačná práca]. Nitra: 2004. [online]. [cit. 2010-04-05]. Dostupné na:
<www.uniag.sk/SKOLA/rvv/doc/slavka_chrzanova.doc>
4. ČEPILEK, B. 2009: *Systémy podpory zahraničného agrárneho obchodu v SR*, [Dizertačná práca]. Nitra: 2009. [online]. [cit. 2010-04-03]. Dostupné na:
<cms.uniag.sk/Groups/veda-a-vyskum/...prac-od.../branislav-cepilek.pdf>
5. GAJDOŠOVÁ, M. 2002: *Účinky prevzatia vybraných segmentov spoločnej obchodnej politiky Európskej únie na Slovensko*. In: Ekonomický časopis, Bratislava: Slovak Academic Press spol. s r. o., roč. 50, 2002, č. 5, s. 779-797, [online]. [cit. 2010-04-13]. Dostupné na internete:
<<http://www.ceeol.com/aspx/issuedetails.aspx?issueid=947e1d22-7cfd-4a9e-b7be-4500e7f050f8&articleId=a078e635-570c-43e3-9aae-1a10ae425c0a>>
6. GÁLIK, J., MATOŠKOVÁ, D. 2007: *Analýza zahraničného obchodu s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami*, Bratislava: VÚEPP Bratislav, 2007, ISBN 978-80-8058-449-8. [online]. [cit. 2010-04-03]. Dostupné na:
<www.fem.uniag.sk/Roman.Serences/Galik.pdf>
7. GRZNÁR, M. a kol. 2006: *Podnikanie v agropotravinárstve*, Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2006, 220 s., ISBN 80-225-2156-6
8. JIMENÉZ, G. 1999: *Základy exportu a importu*, Prel. Vladimír Gunda, Bratislava: Slovenská obchodná a priemyselná komora, 1999, 276 s., ISBN 80-85588-67-6
9. KAŠŤÁKOVÁ, E.- PULLMANOVÁ, T.- SVOBODOVÁ, V. 2008: *Operácie v zahraničnom obchode*, Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2008, 279 s., ISBN 978-80-225-2537-4

10. MICHNÍK, Ľ. a kol. 1998: *Zahraničný obchod: ekonomika, stratégia, podnikanie*, Bratislava: Sprint, vfra, 1998, 656 s., ISBN 80-8884-31-8
11. NECK, R. – HABER, G. – MACKIBBIN, W. J., 2000: *Macroeconomic Impacts of European Union Member-ship of Central and Eastern European Economies*. In: *Atlantic Economic Journal*, Holandsko: Springer Netherlands, roč. 28, 2000, č. 1, s. 71-82, [online]. [cit. 2010-03-28]. Dostupné na:
<<http://www.springerlink.com/content/y107246761156310/>>
12. OKÁLI, I. a kol. 2004: *Hospodárska politika Európskej únie a Slovenska v EÚ*, Bratislava: Knižničné a edičné centrum FMFI UK, 2004, 352 s., ISBN 80-7144-140-6
13. PODOLÁK, A. a kol. 2007: *Medzinárodný obchod a formovanie agroobchodnej politiky*, Nitra: 2007, 215 s., ISBN 978-80-8069-863-8
14. ŠIMO, D. 2006: *Agrárny marketing*, Nitra: 2006, 321 s., ISBN 80-8069-726-4
15. ŠTEFÁNEK, P., 2007: *Analýza a prognóza konkurencieschopnosti slovenských poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov na trhu EÚ a na trhoch tretích krajín*. [online]. [cit. 2010-03-26]. Dostupné na internete:
<www.mvlstefanek.sk/novinky/info_material.pdf>
16. *The European Parliament and the European Constitution* [Európsky parlament a Európska konštitúcia], Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2005, 191 s., ISBN 92-823-1899-0
17. VRTÍK, M. 2007: *Agroobchod SR v globálnom medzinárodnom podnikateľskom prostredí*, [Dizertačná práca]. Nitra: 2007, [online]. [cit. 2010-04-08]. Dostupné na internete:
<www.uniag.sk/SKOLA/rvv/doc/ddiz/2008/miroslav_vrtik.pdf>
18. ZELENÁ SPRÁVA 2005 – časť poľnohospodárstvo a potravinárstvo. MP SR 2005. [online]. [cit. 2010-04-16]. Dostupné na internete:
<<http://www.land.gov.sk/sk/?navID=122&id=1165>>
19. ZELENÁ SPRÁVA 2006 – časť poľnohospodárstvo a potravinárstvo. MP SR 2006. [online]. [cit. 2010-04-16]. Dostupné na internete:
<<http://www.land.gov.sk/sk/index.php?navID=122>>
20. ZELENÁ SPRÁVA 2007 – časť poľnohospodárstvo a potravinárstvo. MP SR 2007. [online]. [cit. 2010-04-16]. Dostupné na internete:
<<http://www.land.gov.sk/sk/index.php?navID=122>>
21. ZELENÁ SPRÁVA 2008 – časť poľnohospodárstvo a potravinárstvo. MP SR 2008. [online]. [cit. 2010-04-16]. Dostupné na internete:

- <<http://www.land.gov.sk/index.php?navID=122>>
22. PÔDOHOSPODÁRSKA PLATOBNÁ AGENTÚRA – *Výročná správa PPA za rok 2005*. [online]. [cit. 2010-04-25]. Dostupné na internete:
<<http://www.land.gov.sk/sk/index.php?navID=34&year=2005>>
23. PÔDOHOSPODÁRSKA PLATOBNÁ AGENTÚRA – *Výročná správa PPA za rok 2006*. [online]. [cit. 2010-04-25]. Dostupné na internete:
<<http://www.land.gov.sk/sk/index.php?navID=34&year=2006>>
24. PÔDOHOSPODÁRSKA PLATOBNÁ AGENTÚRA – *Výročná správa PPA za rok 2007*. [online]. [cit. 2010-04-25]. Dostupné na internete:
<<http://www.land.gov.sk/sk/index.php?navID=34&year=2007>>
25. PÔDOHOSPODÁRSKA PLATOBNÁ AGENTÚRA – *Výročná správa PPA za rok 2008*. [online]. [cit. 2010-04-25]. Dostupné na internete:
<<http://www.land.gov.sk/sk/index.php?navID=34&year=2008>>
26. PÔDOHOSPODÁRSKA PLATOBNÁ AGENTÚRA – *Administrovanie licenčného systému*. [online]. [cit. 2010-04-25]. Dostupné na internete:
<<http://www.apa.sk/index.php?navID=46>>
27. ŠTATISTICKÝ ÚRAD SR – *Štatistika zahraničného obchodu*. [online]. [cit. 2010-04-18]. Dostupné na internete:
< <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=5728>>

